

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Qvæst. I. An Deo voluntas in actu primo adsit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CONTROVERSIA QVARTA
DE DIVINA VOLVNTATE,
EIVS QVE ACTIBVS
vniuersim sumptis.

IN hac Controversia tractari à plerisque prolixè solent, quæ omittenda à nobis meritiò sunt: quia controuersis prioribus, vel in forma vel in materia à nobis definita sunt. An Dei Voluntas, eius Essentia Metaphysica, vel tota, vel ex parte sit? Constat enim ex Controu. 1. d. 2. ad Essentiam Metaphysicam Dei solo prædicato *essendi*, seu entis à se, adequatè ibidem constitutam, nullatenus voluntatem posse pertinere. Simile etiam illud est. Quo pacto voluntas Dei ab eius Essentia differat? an distinctione reali formali absolutè tali? an reali formali ex natura rei? an saltem reali virtuali, quam dicunt? item an distinctione formali rationis obiectiua, siue ex parte obiecti; nec solùm ex parte cognitionis? item formali distinctione obiectiua Voluntatis Diuinæ ab Essentia admissa: an in altera mutuo, vel non mutuo includatur. Quæ omnia decisa pro omnibus Diuinis Attributis, (ex quibus Voluntas Diuina exploratò est) à nobis eadem Controu. 1. d. 3. fuere. Igitur de Diuina Voluntate secundum se sumpta examinanda hîc primum testat existentia, & aliorum vsu, quàm genio nostro, quæ illam probant, rationum qualitates: num scilicet demonstrationes sint, necne? Dein de actus eius necessaria principia. Tertio: quænam obiecta necessario amare, & prosequi fuge-re, & odio habere ex parte antecedentis teneatur? Quarto, de formali constitutione actus Voluntatis liberi Diuini. Quintò, de ordine intentionis, & executionis inter liberos Dei actus. Sextò, de intentione efficaci, & inefficaci eiusque obiecto: an absolutum, an conditionatum esse queat?

CERTAMEN I.

*Voluntas Dei in actu primo ab Autho-
ritate statuitur.*

ARISTOTELIS, THEOPHRASTI, & ex Peripateticis alij, atque Auerroes, Auicenna, & Porphyrius, teste Alberto libro de causis apud Dionysium Carthusianum in 1. d. 4. s. q. 1. col. 3. Deo voluntatem in actu primo negasse videntur; quia omnis voluntas appetitus est boni appetenti deficientis: cum tamen Deo nihil possit deficere; quare neque alicuius appetitus, aut Voluntas in eo esse. Ceterum Albertus ipse rectè eos Philosophos interpreta-tur, ut boni non habiti, & deficientis, quo ipse perficiatur, eiusque, quoad commodum ipsius intersit, appetitum, & voluntatem solummodo negarint, non autem absolutè: siquidem, nec boni, ac perfectionis suæ complacentiam (quæ sine voluntate adesse Deo nequit) negarunt, neque eorum rationes contra id probant, neque contra appeti-tum, & desiderium rerum, quæ aliorum intersunt. Secun-do, cum Aristot. & Plato mox recitandi Dei voluntatem expresse agnouerint, & vtrumq; sectati citati reliqui sint, etiam Porphyrius, non potuerunt iisdè Dei voluntatem, nisi dato, ut summum, sensu negare. Nonnulli tamen apud sanctum

DISPUTATIO PRIMA.

*De existentia Voluntatis Diuinæ in actu
primo, & secundo, ac vtriusque
ordine inter se se.*

De prius recta methodo examinandum: quia Con-
trouersie subiectum primum est; & quod reliqua,
& quibus disputabitur, necessario supponant.

QVÆSTIO I.

An Deo Voluntas in actu primo adsit?

Prævis exploratò adeo Veritatis disputanda Philoso-
phorum aliquos, neque ignobiliorum, vel re ipsa ex-
plicitè, vel (quod verius puto) ex praua aliorum intelli-
gentia ipsi impositus locum fecit.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

sanctum Thomam q. 2. de veritate art. 1. in corpore asserentes, Scientiam, & Amorem, metaphoricè solum Deo convenire, & solum amoris & scientiæ nostræ causam esse, negasse consequenter illam videntur, factis enim amoris proprii divini actibus impossibilibus, & voluntas propriæ, quæ eorum propriæ actuum potentia, & facultas essentia, & conceptu suo est, redditur Deo impossibilis.

2. Sed enim sententia hæc, cuiuscunque fuerit, vel deum possit hæc sit, falsitatis ex sacra pagina convincitur: quia etsi nihil in Scriptura Sacra expressum inveniam de Voluntate Dei in actu primo (vt locis iam subiiciendis quibus Conclusio hæc probari potest, vt solet, clarebit) id tamen ex illa deducitur libris, foliisque penè omnibus. Gen. 27. *Voluntas Dei fuit, vt eiò mihi occurreret, quod volebam.* Psalm. 29. *Via in voluntate eius: & intra, in voluntate tua præstisti decori meo virtutem.* Gen. 45. *Non vestro consilio, sed Dei Voluntate huc missus sum.* Psalm. 103. *Omnia quacunque voluit fecit.* Sap. 11. *Subest tibi, cum volueris posse, & intra: Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses?* Matth. 26. *Non sicut ego volo, sed sicut tu, & inferius: Fiat voluntas tua.* Quibus similia de Oratione Christi in hortu, & alij Evangelistæ. Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum,* cap. 5. *Pater diligit Filium,* cap. 14. *Sicut dilexit me Pater, infra. Pater meus diligit eum,* cap. 16. *Ipse Pater amat nos:* ad Rom. 12. *Vt probetis, quæ sit voluntas Dei:* ad Ephel. *Prædestinavit nos secundum propostum voluntatis sue:* infra, *Vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis sue:* In iis igitur, innumerisque locis Scripturæ sacre, Dei volitionem, amoremque adstruit; qui pura sacra, Dei volitionem, amoremque adstruit; qui cum actus voluntatis proprii, nec metaphoricè solum sint, & voluntatis quidem propriæ, nec solum metaphoricè talis, in Deo voluntatem necessariam, & inevitabiliter supponunt. Quare, & qui eam Deo negaverit, in fidei principia, ex quibus infallibili connexionem Deo adesse deducitur, manifestè peccabit.

3. Equæ certitudine voluntatis Divinæ existentia ex Fidei principis aliis inferitur. Primò. Ex Processione Spiritus sancti, quæ non nisi per amorem, & voluntatem dogmaticè est: ac proinde voluntate à Deo sublata, Trinitas Personarum auferretur. Tolleretur item Dei de rebus cunctis Providentia, Electorum prædestinatio, ac prædictorum reprobatio: item Iustitia, Misericordia, & reliquæ morales virtutes, quæ absque voluntatis actibus esse nequeunt, totiesque in Scriptura afferuntur. Id ipsum eodemque modo, & gradu ex innumeris Scripturæ locis, quibus Dei voluntati non posse resisti, odiòque habere peccatores; amare vero virtutes, & iustitiam in vtroque Testamento frequentissimè legitur. Nec minus frequens est gratia Dei, & prædestinatio, & auxiliantis in sacra pagina, præsertim apud Pauli Epistolæ assertio; cum tamen absque merè liberali, & gratuita Dei voluntate, nulla ipsius gratia, prædestinatio gratiosa esse possit. Demùm vt reliquis, in re adeò constante, etiam recensendis capitibus eam ex Scriptura probantibus abstineream: tota Scriptura sacra, fidesque nostra subruunt, si Deo voluntas denegetur. Etsi enim ex Scientia Divina Fidei, & Scripturæ certitudo, qua parte revelans Deus tolli nequeat, etiam negata eius voluntate omnino persisteret; ast qua parte nos fallere non possit, (quod ob absolutam, & completam Fidei, & reuelatorum infallibilitatem necessariam profus est) sublata voluntate subrueretur: ea siquidem impotentia nos fallendi in determinatione bonæ voluntatis Divinæ in actu primo, ad non mentendum, siue in summa veracitate Dei formaliter proximè constituitur.

4. Duo prætere probationi voluntatis Divinæ, ex tot scripturæ locis, veritatibusque Dogmaticis deducæ, vt eam negantes erroris contra Fidem infunderentur, incommodare possunt videntur. Alterum: quia id ex principis Fidei deduci posse non apparet, quin idem per idem vitiosum circulo demùm probetur. Siquidem, vt Fidei actus, (cui totus Theologicus iste discursus innititur) firmus, atque infallibilis sit, non solum Divinæ veritati, & infallibilitati in cognoscendo, verum, & Divinæ veracitati in dicendo debet inniti. Cum autem veracitas hæc nil aliud formaliter proximè sit, quam determinata ad non mentendum Dei voluntas, vt diximus; discursus iste existentie Divinæ voluntatis, quam inferit, demùm innititur: idemque per idem tandem probabit. Hanc

candem difficultatem actiū aliusque proposui Controu. 1. d. 1. q. 5. cert. 1. & 2. ac solutiones subiles quidam Nobilium Recentiorum disceci (in quibus, & nostri Quirio solutio, quam hic accomodatam voluit tract. 1. de Voluntate d. 56. sect. 1. num. 1. ex dictis à se tract. 1. de Essent. & Attribut. d. 1. circa actum Fidei de existentia Dei satis fuit confutata) atque num. eius certaminis 6. ostendi, nihil ex iis, quæ Fidei motum, vel claudity vel supponit, quare neque Dei existentiam, nec veritatem, nec veracitatem, nec reuelationem, eodem Fidei actu simul cum obiecto reuelato, credi, cognoscere nobis primò posse; sed eius assensum ex aliis modis, ac moris à nobis ad assentiendum reuelatis, necessariò præbebi.

5. Quam doctrinam difficultati simili Controu. 1. d. 1. q. 1. certam. 2. num. 5. circa actum Fidei, quo Divinæ Scientiæ existentia credatur, iterum tradidi, ac nonnullis eo certamine confirmavi. Ex ea verò difficultas præfens disparet, siquidem iuxta illam consuetudinem Fidei, quo Dei Voluntas determinata ad non mentendum reuelata cognoscitur citatis locis, ex quibus præfati discursus Theologici ducuntur, aliunde Dei veracitatem, seu voluntatem ipsius ad non mentendum determinatam à nobis cognitam, & iudicatam supponere; atque in eum tandem assensum aliunde à nobis habitum, & Fidei actus illos, & inde ductos discursus reduci, eique inniti, quin idem per idem probemus, siquidem media ad discursus assensum diversæ sunt à mediis, quibus veracitatis Dei assensus, necessariò ad assensum Fidei, de eadem veracitate, & voluntate Dei reuelata præhabitus est: ac subinde assensum eiusdem veracitatis, & voluntatis Dei cognitiones, neque inuicem subordinatæ, & mutuo dependentes erunt. Siquidem assensus ille ad actus Fidei de veracitate, ac subinde voluntate Dei reuelata præcedens, ac eis Fidei actibus neque proximè per ipsos Fidei actus, neque remotè ex deductis inde discursibus habetur; quod autem eadem Dei voluntas sit, quæ, & aliunde Deo abesse indicatur, & cui actus Fidei, & inde ductus discursus assensum, nil repugnantie apparentis adhuc inobstat. Cum enim motiva omnia ad assentiendum obiectis non secundum existentiam, suam physicam, & certitatem, sed solum secundum existentiam intentionalem ipsius per assentiendam cognitionem præfitemur, ad suæ Physicæ existentie assensum non inducant, quodmodò assensus de eorum physica existentia diversus sit, nec inuicem dependens, & subordinatus: nulla est repugnantia videtur maior, quam sit in assensu duplici existentie physice ei eiusdem per media diversæ, quod fieri posse nemo debitat.

6. Secundum, quod discursibus factis obviare possit ex dictis Controu. 1. d. 2. potest desumi. Nimirum ex veracitate Dei, haud quaquam voluntatem Dei in actu primo legitime, vel saltem cerè deduci: siquidem statim ex Fidei Dei Scientia, non statim in Deo intellectus in actu primo, siue potentia intellectus prædicatur ab intellectu, siue huius potentia logica, aut (quod idem est) intellectus, Scientie Divinæ possibilitate formaliter diversum debet admitti: quin imò à Catholicis plerisque ingeniosis, cum præfatis, tum recentioribus ex disputatione vidimus negatum: ob eam in primis rationem realis indistinctionis Divinorum omnium communium, quæ necessariam distinctionem veræ, & realis, multaliquæ ficticiæ potentie à suis actibus reddit in Divinis impossibile: quæ ratio in actu voluntatis Divinæ respectu voluntatis Dei in actu primo, siue voluntatis eius potentie eodem robore persistat: Sed verò obiectiōis huius solutionem d. 2. vbi de principis volitionis Divinæ agitur ex instructo, opportuniūque dabimus. Nunc autem satis erit adnotasse; neminem ex eis, qui admittit Catholicæ Dei Scientia, diversum ab ea, ealiquæ potentie logicæ, siue possibilitate prædicatur intellectus potentie in Deo negant, negare Deo voluntatem in actu primo, siue voluntatem facultatem ab eius volitione formaliter diversam; sed eam potius aliam, atque aliis rationibus, atque difficultatis propositæ solutionibus eorum querat, & que in Deo adstruere: magno quidem argumento, & hanc veritatem, & illationem certam esse: atque difficultatem licitiam Dei facultatem certam esse: atque difficultatem ex virtutisque reali identitate petitam, (quorumvis actus appareat) reuera in præfati materia iudicem longè esse

& minorem.

CERTAMEN

CERTAMEN II.

Ex Philosophis & rationibus voluntas
Divina stabilitur.

1. Primus ex Philosophis Socrates eam veritatem vel docuit; vel tanquam exploratissimam supposuit apud Platonem in Alcibiade Primo, siue de natura humana, siue, ubi sic de faciendis præstandum monet. *Si Deus voluerit; & Plato ipse in Timæo, siue de natura longiusculè à principio ita Deum creatis à se Angelis loquentem inducit. Non estis penitus immortales, neque penitus insolubiles; non tamen solvemini, nec moris sortem sequemini: cum non voluntas, maius adhuc, & præstantius vinculum, vobis contigerit.* Arist. lib. de mundo circa finem. *Deus omnia, quæ vult, movet, & arbitratur suam rem publicam temperat, & 7. Ethic. cap. ult. im. ver. fin.* Deum semper vna, simpliciter voluntate gaudere agis, quæ lib. 1. cap. 8. Beatitudinem contemplativam esse docet: quæ absque boni frustione non est: cum certum sit animi, & frustionem, & voluntatem voluntatis actus esse. Verba eius sunt, *quod si alius natura sit simplex (vi Dei natura est) semper eadem operatio incunctissima erit, id est vna semper simpliciter gaudeat voluntate.* Nec inconstans oppositum docuit 2. Magnor. Moral. cap. 14. sub initium scribens. *Deus non suscipit amare: aliter namque fuerit, si quisquam dixerit. Tuum amare.* Nam de amore amicitias loquitur (quem Dei ad creaturas, etiam rationales, ratio naturalis non assequitur) vel de amore passionis pudore dignæ quid continere, siue quæ laudabilem solummodò amorem esse docuit ex Homero 2. Oeconomicor. cap. 3. init. quo etiam sensu Plato in Phædo, vel de summo bono circa medium dicebat. *Abstrusum est Deos gaudere, vel contrariis tristari: indecens enim utrumque est.*

Et quidem non Philosophorum omnium solum, sed & cunctarum gentium quantumvis Barbararum, suffragia pro Dei voluntate, & voluntate censentur, ut Thesis hæc conclusionem mentibus à natura indita, & congenita habemur debeat, etenim nulla vnumquam tam rudis, ac barbara extitit ratio, quæ Deos suos, ut bona conferrent, mala auerterent, quasi naturæ ductu non oraret: eique sibi placandis, & contra hostes indignandis sacrificia non offerret, ac pro gratis agendis de beneficiis acceptis non institueret; quæ omnia, nisi Deorum suorum voluntate orationibus & sacrificiis inclinabiles crederent, ac inclinandos sperarent, atque gratiarum actione delectandos supponerent, frustra prociis essent, atque inutilia.

2. Ratio verò Theologica, etiam naturalis, qua in eam conclusionem sapientiores isti Philosophi fuerunt induciti, ea est, qua Controu. 2. d. 1. Scientiæ diuinæ existentiam probabamus. Nimirum Deum debere esse ens summum, summæque reliquis præcellens, & quo nihil melius esse, excogitareque possit. Vnde consequens necessarium est, ut omnia prædicata debere concedi, quæ simpliciter simplices perfectiones sunt, siue quæ esse, quam non esse melius sit iuxta definitionem perfectionis simpliciter simplicis tradita ab Anselmo 14. Monolog. circa medium. Ricardus Victor. de Trinitate, c. 19. atque ab omnibus Scholasticis receperat; nempe, *quod tale est, ut ipsum omnino melius sit, quam non ipsum;* id quod etiam sub aliis terminis prædicauerant, Nylsenus Grat. Caterhet. c. 1. d. med. Dionys. de Diuinis nominibus longè à princ. Atque prædicatum voluntatis, & volitionis melius est ipsum esse, quam non ipsum, si creaturæ imperfectionem includas: ergo, & de sese perfectio simplex simpliciter, Deoque subinde inenitabiliter concedenda: ut de scientia inferebat Arist. 12. Metaph. cap. 9. text. 5. & Plato recitatus Controu. de Trinitate de propriis, & appropriatis, & Controu. 2. de Scient. d. vit. 3. Certam. 4.

Secunda ratio naturalis etiam & pro asserenda Dei scientia ex Plalmista desumpta est, quæ continetur Plalm. 93. *qui Plalmista ait, cum non audierit. Fundaturque in generali principio per se notissimo; Nemo dicit quod non*
Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

habet; sed Deus effectivè dat creaturis rationalibus voluntatem, & volitionem, & se quidem solo Angelis cunctis & hominibus voluntatem cum anima, quam solus creas, volitionem autem omnem generalis concursus titulo; honestam verò titulo alio specialiori Authoris gratia, & bonorum operum ad Philipp. 2. *qui operatur in nobis velle & perficere;* ergo utrumque in se præhabet, absque imperfectionibus entis creati, quas relegamus à Deo, siue formalitate voluntatis, & volitionis eminentiori, vel suppurata à creaturæ imperfectione.

3. Tertia naturalis etiam ratio proximè affinis sumitur ex continentia alia idæ creaturarum omnium in Deo, tanquam exemplari illarum perfectissimo, ac summo, quam ex Philosophis & Patribus adstruximus Controu. 2. d. ult. atque voluntas, & volitio nostræ creaturæ sunt, ergo & ipsarum in Deo idæ propriæ sunt, atque exemplaria continentur, quæ nihil plane aliud esse possunt, quam perfectissima Dei voluntas, & volitio, seu amor illas formaliter, nec solum actiue, eminenter continentes. Confirmatur Theologicè hæc ratio. Nam homo ad Dei similitudinem, & imaginem, siue ideam & exemplar factus Genes. initio dicitur propter arbitrij potestatem iuxta Patres, cum Græcos, cum Latinos ac interpretes reliquos: arbitrij autem libertas præter indifferentem ad utrumvis cogitationem voluntatis potestatem, & facultatem in actu primo ad utrumvis etiam essentialiter claudit, de quo fuso calamo controu. 3. d. 1. q. 1.

Quarta naturalis ratio: quia omnipotentia non est potentia, & virtus actiua determinata, & necessaria ad agendum omnia, quæ in eius virtute, & actiuitate continentur; alioqui omnia possibilia produceret, imò ab æterno produxisset, & in æternum conservaret, ergo indiget, ut eius actiuitas ad ea, quæ facit de facto, ac non ad faciendam potius alia, imò infinita possibilia, quæ facere omittit, libera determinatione, ratione cuius hæc tantum, quæ produxit, & non reliqua producat, & per quam siue à se ipsa formaliter (si in voluntate omnipotentia ratio sit,) siue ab alio prædicato diuino ad ea producenda applicetur. Hæc autem determinatio, cum necessaria non sit, ad agenda alia, ac non hæc, quæ de facto produxit, vel potius possibilia omnia esse possit libera, & ex electione esse debet: aut libera determinatio, & electio arbitrij, & facultatis volitivæ solummodò esse potest: ergo in Deo est voluntas, & facultas arbitrij.

4. Quinta naturalis ratio sumitur ex ordinatissima universi machina, quam fortuitò, & casu euenisse, tantaque rerum statum, tot sæculis concordis vicissitudine persistere, & conservari, nisi solidissimo recedens errore (relato ab Aristotele 2. Physicorum text. 43. 44. & 76. & consultato à textu 77.) dici non potest; si autem casu illa, & fieri, & conservari minime potuit; consilio, atque electione Artificis Dei effectum esse, necesse est: at verò, cum eius dispositionis electio absque arbitrio, & voluntate eius haberi repugnet, in Deo arbitrium, & voluntatem esse necessaria conuincitur.

Sexta ratio naturalis sumitur ex prædicato summi boni, siue infinita Dei bonitate summè de se, essentialique sua, atque infinite amabili, quæ proinde infinitum appetitum, seu voluntatem, (à qua solum summè, & infinite amari potest) requirit, ut debite dignèque excellentia sua ametur. Hæc autem infinita voluntas, & appetitus in solo Deo esse potest.

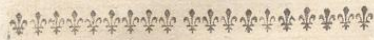
Septima naturalis ratio ex prædicato summæ felicitatis Dei petitur. Neque enim felix, nedum summè felix, esse potest, qui bonis frui, delectarique nequit: nequiret autem Deus, si voluntate præditus esset; siquidem boni fructus, & delectatio, nisi à voluntate esse nequeunt.

Octava naturalis ratio ex infinita Dei sanctitate, & bonitate, seu perfectione, non physica solum, sed moralis deducitur: etenim moralis bonitas absque actibus voluntatis esse prorsus nequit: quare, eis absolute repugnantibus moralis omnis bonitas, & perfectio absolute repugnet; repugnant autem voluntatis actus absolute in Deo, ut et adesset voluntas, essetque possibilis.

Nona ratio ex supremo Dei in creata omnia dominio efformatur, quod, nisi in his, qui voluntate, & vtendi facultate libera gaudent, esse excogitareque non potest. Si quidem usus proprius actus voluntatis est: ac insuper dominium essentialiter definitur, facultas siue potestas vtendi rebus pro libito, absque iniuria aliorum etiam vtendi illi

A 2 venientis

venientes, ubi autem libitum est, est etiam necessarium voluntas, illius actus essentialiter libitum est ipsam naturam, & essentia supponens, atque inferens. Pleraque ex his pro diuina scientia existentia non tacta controu. 2. d. 1. requo robore & claritate illam etiam demonstrant, ut cuius parebit.

QVÆSTIO II.

Restens ex Scientia, & intellectu diuino eius probetur voluntas.

Hac ratione vsus fuit Diuus Thomas 1. part. q. 19. a. 1. quoad firmam, primum Caietani, & postea nostrorum recentiorum subtilitates mouerunt, ut iam eius similitas opus speciali examine habeat, vel eius examinanda communis abusus, & nobis questionis huius fecerit legem.

CERTAMEN I.

Discursus Sancti Thomæ ad purum propositum, atque à rationibus dubitandi Caietani vindicatus.

1. **C**onsequentiā ab intellectu, seu intellectu ad voluntatē, seu voluntatem ira probat S. Thomas. Quia qualiter res naturalis ad suam formam naturalem hanc habet habitudinem: et quando non habet ipsam, tendat in eam, & quando habet ipsam, quiescat in ea. Ergo natura intellectualis similem habitudinem habet ad bonum apprehensum per formam intelligibilem, ut cum abest, in illud tendat; cum adest, in illo quiescat, & gaudeat: quæ, nisi actu appetitus rationalis fieri nequeunt. Hanc verò consequentiā vltimam probat. Quia, sicut res naturalis habet esse in actu per suam formam: ita intellectus intelligit actu per suam formam intelligibilem; inde concludit. Vnde in quolibet habente intellectum est voluntas; sicut in quolibet habente sensum est appetitus animalis: & sic oportet in Deo esse voluntatem, cum sit in eo intellectus. Et ea est ratio Sancti Thomæ plana contextura tota: cui duo opponis, nec satis soluit Caiet. ibi iudice Vasquez.

2. Primum: quia ex eo, quod intellectum, quæ tale, constituitur in actu per formam intelligibilem, sicut ens naturale per physicam, & ex hac habet ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, solum inferitur intellectum tendere debere in suam formam intelligibilem, atque in ea habita quiescere; non autem debere tendere vltius in bonum ea forma intelligibili representatum, quod (quidquid Caietanus, & Thomistæ ex suis respondent) diuersum à sui cognitione est, & nihilominus eo admissio solum inferretur dari inclinationem ad bonum intelligendum, quæ eius cognitione quiesceret; non autem ad illud amandum, ut ea inclinatio appetitus, & voluntatis esset, ac non solius intellectus, probaretur. Opponit secundo Caiet. ens naturale per suam naturalem formam, ac non per actum ab ea elicium, & diuersum appetitum habere. Ex quo non apparet, quo pacto legitime inferatur in intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem appetitum, qui solummodo elicitus est, atque cum à forma intelligibilium ab ipsa voluntate diuersus. Cui difficultati nec Caiet. satisfacit, ex eo quod appetitus naturalis entis non sequitur ad formam elicitam, sed naturalem ipsius entis constitutiuam: appetitus verò rationalis formam elicitam consequitur, scilicet intellectiōem. Sed id, ne alius explicetur, difficultatem non soluit. Nec magis præstat nostri Granados solutio tract. de voluntate d. 2. contendere

tis, etiam ens naturale per actum elicium ferri in sua commoda, ut lapis motu in suum centrum, alit motus ille appetitus lapidis non est, sed eius effectus: quare difficultati non obuiat, sed effectum cum appetitu confundit.

3. Vasquez ubi proxime, ob primum Caietani argumentum, censere videtur S. Thom. noluisse demonstrare connexionem necessariam intellectui cum voluntate; sed solum naturam appetitus rationalis per proportionem ad naturalem appetitum. Idque ipsum expressius docet, & determinatius Herizæ tract. 2. d. 1. r. c. 1. connexionem scilicet intellectui cum voluntate nusquam hic à S. Thom. probari, sed solummodo supponi indeque legitime inferri ex scientia Dei diuinam voluntatem. Verum veritate à mente Sancti Thomæ planè aberrat, ut ex rationis, ad litteram ferè contextura claret. Nec rationes dubitandi de illationis legitimitate à Caietano propositæ, nec satis ab ipso composuit, quidquam præstant. Prima: quia S. Thomas non assumit ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, per quam scilicet constituitur; sed in aliam ipsi debitam; quæ tamen haberi ab ipso in sua forma constituto, & non haberi possit: quare ex eo, quod intellectum constituitur in sua linea in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem, recte inferitur debere tendere, si abest; & quiescere, si adest, in bono representato; non autem in forma intelligibili siue boni cognitione, qua formaliter in sua linea intellectui constituitur in actu, sicut ens naturale constituitur in actu per formam naturalem constitutiuam ipsius, & ratione cuius appetitum naturalem ad propria commoda habet.

4. Sed nec secunda dubitandi ratio Sancti Thomæ rationem debilitat: est, quia summam à Sancto Thomæ (sicut reliquæ à summam scribente) efformata est, finitris aliorum intelligentiis subiaceat: Vnde plerumque rationis dubitandi contra Angelici discursus summam dubia omnia suborta: illud autem ad eius intelligentiam, & secundæ difficultatis solutionem suppositus sanctus Thomas. Nihil Deum absque aliquo commoda, & siue ipsi proportionato condidisse immo, nature intus attento, condere posse, in quem per aliquid, vel ipsius nature ipsum, vel per illam parandum non inclinaret, ac propenderet; id, & experientia omnium, quæ Deus condidit, & ex perfectione creatoris, & necessitate rerum ad cuiusque, & vniuersi conseruationem notissimum est. Vnde ratio inferitur: nihil actu, seu in actu esse per suam actiualem formam, quin eam inclinationem actu habeat, ut in eibus, siue substantiis naturalibus omnibus patet, quorum exemplo, & ratione de substantiis rationalibus, & intellectibus in sua linea, etiam hac, actu, seu in actu constitutis per sui specialis modum, seu boni cognitionem, vel speciem (ut ipse ait) intelligibilem idem probat: nam in suum proprium bonum, & felicitatem inclinationem habituras, & appetitum, dum non habent, quietem verò dum illud habent.

5. Addit verò substantiis intellectibus, quæ talibus cognitionem boni vltiorem, ut in actu sunt; quæ intellectu solo, in potentia tantummodo sunt in sua linea, & in ordine ad actiualem appetitum etiam necessarium, & naturalem boni in communi, & felicitatis suæ: quia in incognitum rationales substantie ferri nequunt; sicut neque animalia in incognitum commodum. His claret discursus Sancti Thomæ summas, ac difficultatum nebulæ disparent; sed alius tamen aliunde hic illationem volitæ substantie ex intellectu examinare nos cogit recentiorum scriptorum abusus, qui pure Philosophicum examen in tempeste in hanc serie Theologie partem intrudunt.